

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Тыва
Управление образования администрации городского округа г. Ак-Довурак
МБОУ СОШ №2 г. Ак-Довурака

СОГЛАСОВАНО

зам. директора по УВР

Домур А. О.
от «28» августа 2024 г.

УТВЕРЖДЕНО

директором школы

МБОУ
СОШ №2
Протокол №143
от «28» августа 2024 г.
Буданко И. С.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родная (тувинская) литература»

для обучающихся 2 класса

Составитель: Монгуш Долаана Петровна,
учитель начальных классов I категории

г. Ак-Довурак 2024

I. Тайылбыр бижик

Бирги чартык чылда 2-3 слогтардан тургустунган нарын эвес сөстөрнү бүдүнү-биле адап, 3-4 слогтарлыг элээн нарын хире сөстөрнү слогтарга чарбышаан, шын, медреселдиг номчуп билир; домакка сөстөрнү бот- боттарындан адырбайн, утка талазы-биле аразында тудуш холбаалыг кылдыр номчуур; номчулганын темпизи чоорту дургедеп, таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени минутада 35-45 хире сөс.

Ийиги чартык чылда утка талазы-биле билдингир сөстөрнү болгаш домактарны шын, аяанныг, медреселдиг, илдик чокка, тода дынналдыр номчуп шыдаптар; сөзүглелде чугула утка илередир сөстү үн-биле (үннү бедидип азы чавызадып тургаш) ылгап билир; таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дүргени 1 минутада 55-60 хире сөс. Медээ, айтырыг, кыйгырыг демдектерин барымдаалап, домактарның аянын үн-биле дамчыдып билир. Аянынг номчуурунга белеткенир талазы-биле бот-онаалганы башкыдан алгаш, улуг эвес сөзүглелди иштинде номчуп билир.

Сөзүглел-биле ажыл. Номчаан чүүлүнге хамаарыштыр айтырыгларга харыы берип, утказын чугаалап, кол бодалды илередип билир. Чогаалдың киржикчилериниң кылып турар чүүлдерин үнелеп, чылдагаанын тайылбырлап шыдаптар. Сөзүглелди боттарының сөстөри-биле катаптап чугаалаары. Номда бердинген айтырыглар болгаш онаалгаларны номчаан чүүлүнге хамаарыштыр ажыглап билири: номчаан сөзүглелдин адын номнун допчузундан тып шыдаары. Башкының дузазы-биле кезектерге чарып каан сөзүглелдерге аттар тывар. Абзацтарны барымдаалап тургаш сөзүглелдин утказын шын тургузарынга баштайгы чаңчылдарны алыр. Шүлүктү аянынг номчуп, доктаадып, тоолдарны ыдып билир.

2-ги класстың өөреникчилериниң литературлуг номчулга программаны билип алганының планнаттыг түннелдери.

Мөзү-шынарында, аажы-чанында (личностуг) хевирлеттинген турар билигдери:

-Төрээн дылывыс харылзажырынын база мээ –медереливистиңшынарын көргүзериниң кол чепсээ;

- Төрээн дыл национал культуравыстың кол болуушкуну;

-Сагыш-сеткилди,бодалдарны илередиринге дылдың бай-байлаан, уран-чечен аргаларын чөптүг ажыглап билири.;

- Төрээн дылын улаштыр өөрениринге сонуургалын оттуары;

- Аас болгаш бижимел чугаага дылдың уран-чечен аргаларын чедимчелиг ажыглап билири.

-Төрээн дылын сайзырадырынга. ону кадагалап арттыларынга өөреникчинин бот киржилгези;

- Аас чугаага дылдың уран-чечен аргаларын эстетиктиг талазынче угландылары.

2-ги класстың өөреникчилериниң(личностуг) хевирлеттинген турар үжүрлүг мөзү-шынары:

- долгандыр турар бойдуска хумагалыг, камныг, ынак болуру;

- езу-чурумга чагырткан, ужур-дүрүмнү сагып билир кижизиг мөзү– шынарлыг бооп хевирлеттинген тура

2-ги класстың өөреникчилериниңбилииниң предметтиг хевирлеттинген турары:

-Ытыкыр, сымыранып, иштинде сөзүглелди бодунун билип алыр шаа-биле дүрген номчууру.

-Сөзүглелдин хевирлерин литературлуг негелделерге дүүштүр(шын адалга, бижик демдектерин, логиктиг ударениени сагып) номчууру.

-Сөзүглелдин адынга болгаш бердинген чуруктарына даянып, ооң утказын баш удур даап бодаары.

-Номчаан чүүлүнүн кол сөстөринге даянып , утказын бодунун сөзү-биле дамчыдып билири.

-Болуушкуннарныё болуп турар аайы-биле дес-дараалашкаан сагып чугаалаары.

-Сөзүглелди кезектерге утказынын аайы-биле чарып, башкынын дузазы-биле бөдүүн болгаш нарын план тургузуп, кезек бүрүзүнге база бүдүн сөзүглелге хамаарышкан айтырыгларны тургузуп билири.

- Номчаан чүүлүн долuzu-биле, кысказы-биле, шилилгелиг, диалогтарны медээ домактары-биле солуп, чүвөлөргө окур-хевирин деңнеп, чугаалап билири.

-Номчуур номунун титулдуг арынын, аннотациязын, эге база түңнел сөзүнге даяныры.

-Хереглээн номун алфавиттиг каталогтан тып, библиотекада бар номнарны ажыглап өөренири.

-Справочниктер, энциклопедиялар, уругларга хамаарышкан журналдарны ажыглап билири база кыска аннотацияларны сүмөлээн номнарга тургузары.

- Номчаан материалында кол маадырларнын мөзү-шынарларын кижинин алдынар ужурлуг дүрүмнөри-биле деңнэри.

2-ги класстың өөреникчилеринин предметтиг хевирлеттинген турар үжүрлүг билигдери:

-Номчаан чүүлүнге хамаарыштыр бодунун бодалдарын илередип билири, ону аас болгаш бижимел-биле дамчыдып билири.

-Сөзүглелдин эстетиктиг болгаш мөзү-шынарга хамаарыштыр үнелиг талаларын бодунун билип турар аайы-биле илередип билири

Чугаа чорудулгазы болгаш медээлер-биле ажыл (метапредметтиг).

2-ги класстың өөреникчилеринин чугаа чорудулгазынын болгаш медээлер-биле ажылдарынын (метапредметтиг) хевирлеттинген турары:

- утка болгаш дыл-домаанын талазы-биле чедингир сөзүглелди үн доктаашкыны, интонация болгаш номчулганын дүргенин барымдаалап шын, медреселдик, аянныг номчууру;

- таныш эвес сөзүглелди номчуурунун дургени 1 минутада 55-60 хире сөс;

- чогаалдын адынга болгаш аңаа хамаарыштыр чураан чуруктарга даянып алгаш, чогаалдын кол утказын тодарадып билири;

- чогаалдын темазынга, кол утказынга, идеязынга хамаарышкан монологтарны (үзүндүлөргө, абзацтарны) дыңналдыр номчууру, доктаадып алыры;

а) Хүн-бүрүдө кылыр ажылдар (регулятивтиг). өөреникчилерге хевирлеттинген турар- өөренип турар эртеминин тема, бөлүк аайы-биле кол сорулгаларын, утказын угап билири;

- башкынын удуртулгазы-биле бердинген даалгаларны күүседип өөренири;

-бот хыналданы, удур-дөдир хыналданы болгаш бодунун, эштеринин ажылын үнелеп билиринге өөренири;

- бодунун кылыр ужурлуг ажылын планнап билири; салып алган сорулгаларын езугаар ажылын кылып билири;

Өөреникчилерге хевирлеттинери:

- башкы-биле демниг ажылдажышкын узинде чечен чогаалды ооренип шингээдип алырда чаа-чаа сорулгаларны салып билири;
- кылып турар ажылдарын ажыл узинде болгаш ажыл соонда шын азы шын эвес кылып турарын боду сайгарып, шинчилеп билири;
- номчулга талазы –биле бодунун ажылын планнап билири.

б) 2-ги класстың өөреникчилериниң эртемге сонуггалын ханылыдыры-биле чоруттунган ажылдарның түңнелинде (познавательный) өөреникчилерге хевирлеттинген турары:

- өөредилге даалгаларын күүседип турар үеде херек ужурлуг медээлерни немелде номнар, статьялар болгаш энциклопедиялардан тып билири;
- бодунуң назы-харынга дүүштүр янзы-бүрү словарьларга, справочниктерга даянып билири;
- дылдың негелдерин күүседирде янзы-бүрү схемаларны, модельдерни, символ-демдектерни ажыглап билири -белен таблицааларны, схемаларны, сөзүглелдерни немээри;

Өөреникчилерге хевирлеттинери:

- Библиотека болгаш Интернет дузазы-биле херек билиглерни тып, ажыглап билири;
- аас болгаш бижимел чугааны шын болгаш медреселдиги-биле тургузуп билири;
- болуушкуннарны логиктиг (бодамчалыг) сайгарылгага даянып дамчыдып билири;
- алган медээлерни сайгарып, критикалап билири;

В) 2-ги класстың өөреникчилериниң бот-боттарының аразында харылзажырынга хамаарыштыр хевирлеттинген турар билиглери (коммуникативтиг):

- аас чугаага диалогту ажыглап билири;
- аңгы-аңгы бодалдарны өөренип, сайгарып билири болгаш чаңгыс аай түңнелге келиринге өөредири;
- бот туружун болгаш бодалын быжыглап чаңчыгары;
- билдинмес чүүлдеринге айтырыгларны салып билири;
- коммуникативтиг сорулгаларны шийтпирлээринге дылдың аргаларын чедимчелиг ажыглаары;
- болукке ажылдап ооренири; бодунун бодалындан аңгыда эжинин узел-бодалын база дыннап, унелеп билири;
- туннел ундурерде бодунун бодалын тайылбырлап билири болгаш эш-өөрунүң узел-бодалы- биле деңнештирип билири;

Өөреникчилерниң харылзажырынга хамаарыштыр билиглериниң хевирлеттинери:

- коммуникативтиг сорулгаларны дыңнакчыга тода, дорт, дес-дараалашкаа-биле медээни, билигни чедирери;
- удур-дедир хыналда үезинде бот-боттарынга дузаны үезинде чедирип билири болгаш коммуникативтиг сорулгаларны шийтпирлээринге дылдың аргаларын чедимчелиг ажыглаары;
- бөлүк-биле ажыл үезинде чогуур айтырыгларны салып билири.

«Номчулга болгаш чугаа сайзырадылгазы» деп бөлүк планнатынган түңнел:

- аңгы-аңгы сөзүглелдерни ыткыр дыңзыг аянын номчулга, иштинде номчулга болгаш дыңнап турар үеде уткаларын шын медреселдиг билип алыры; оларның онзагай шынарларын (уран-чечен, эртем-популярлыг, тайылбырның), сөзүглелдерниң кол уткаларын болгаш кол маадырларын; утка аайы-биле айтырыгларга харыылап билири; болуушкуннарның чурумун тодарадып билири; номчаан азы дыңнаан өөредиглиг, эртем-популярлыг болгаш уран-чечен сөзүглелдерге айтырыгларны салып билири.

Бердинген түңнелдерниң чедип алырының билии:

- сөзүглелдерниң аңгы-аңгы хевирлериниң шынарларын тодарадыры;
- номчаан азы дыңнаан сөзүглелиниң кол утказын, кол маадырларын, сөзүглелдин утказынга хамаарышкан айтырыгларга харыылап тургаш, болуушкуннарның чурумун тодарадып билири;- сөзүглелдин утказынга маарышкан айтырыгларны салып билири.

Тестинин түңнелин үнелээри

18-9 балл- «5». Программаны бедик деңнелде шингээди алган.

8-9 балл-«4». Программаны бедик деңнелде шингээди алган.

7-6 балл-«3». Программаны шингээди алган.

5-тен куду балл-«2». Программаны шингээди албаан.

II. Литературлуг номчулга программаны он сес бөлүктөн тургустунган:

№ п/п	Наименование раздела/темы	Кол- во часов	Содержание
1.	Экии литературлуг номчулга !	2	Ооренип эрткен ужуктерин катаптаары. Чаа ооредилге чылы эгелээнинге даянып чаа ном-биле таныштырары.
2.	Ооренип оорен	5	Кижиге эки ооредилге хуннун-не каяа-даа ажыктыг болурунга ооредир.
3	Чылдын уелери. Тодуг–догаа кузумейни	5	Куску уенин онзагай демдектерин быжыглап, кышкы белеткел дугайында чогаалдар дамчыштыр билиндирери.
4	Улустун аас-чогаалы.	11	Уругларнын дыл-домаан сайзырадып, тоолдарнын кижизидиглиг талазынче кичээнгейни салып, улустун аас-чогаалынын ажыктыг билиндирер.
5	Чылдын уелери. Аккыр харлыг кыжым.	7	Кышкы уенин ылгавыр демдектерин чогаалчынын ажыглаан аргаларын дамчыштыр таныштырары.
6	Тос чузун малымайны	6	Тыва чоннун байы малында дээрзин чогаал дузазы-биле билиндирер.
7	Арыг-шевер-кадыкшылдын ундезини	4	Арыг-шевер кижиге кадык болур деп уругларга билиндирер.
8	Чонум чаагай езу чанчылдары	2	Уругларны хундулээчел болурунга чогаал дузазы-биле кижизидер.
9	Улус аразында ие караа чымчак	3	Ие кижинин ажы-толунге ынакшылын чогаал дузазы-биле билиндирери.
10	Чылдын уелери. Хоглум чазым.	5	Часкы бойдустун демдектерин хайгааралдар , номчаан чуулун дамчыштыр таныштырары.
11	Улустун аас-чогаалдарынын биче хевирлери	4	Уругларны тывынгыр, торээн дылынга ынакшылын, сонуургалын оттурары.
12	Бистин бичии оннуктеривис	4	Куштарнын амыдыралын, ылгавыр демдектерин чогаал дамчыштыр таныштырары.
13	Тоогу болгаш тоолчургу чугаалар	2	Тоолчургу чугааларнын ылгалын билиндирери.
14	Эштигге хоглуг, эптигге куштуг	2	Демниг сааскан теве тудуп чиир деп улугер домакка даянып куш-ажылга ынак болурунга кижизидер.
15	Ойнаксанчыг оюннарым	1	Салаалар-биле ойнаар азы шимченгир оюннарнын утказын чугаалаар-биле таныштырар.
16	Кижиге болуру чажындан	2	Езулуг кижиге кандыг болурун билиндирери.
17	Оске чоннарнын аас чогаалы	1	Оске чоннарнын аас-чогаалы-биле

			таныштырып, тыва чоннун аас- чогаалы биле деннээри.
18	Чылдын чараш уелери. Чараш чайым.	2	Кижилернин чагы ажил-агайынын дугайында таныжып, бижик демдектерин сагып аяанныг номчууру.

III. Тыва дыл эртеминин кичээлдеринин планнаашкыны.

№ урока	Тема урока	Кол-во часов	Дата		Домашнее задание
			по плану	по факту	
Раздел I. Экии, литера-турлуг номчулга! (2ш)					
1	С.Маршак «Календарнын бирги хуну»С.Сарыг-оол «Ном»	1			Ар.5 доктаадыр
2	К.Ондар «Ужук дою»	1			Арын 6. Дурум доктаадыр. Шулукту аянный номчуур «Шулук дою» К.Ондар.Ажылчын кыдырааш арын 4 (ог), арын 5 (ог)
Раздел II. Ооренип оорен (3 шак)					
3	Ч.Кара – Куске «Арыг – силиг, чараш бижиир»	1			Арын 9-11 шулукту аянный номчуур. Арын 11 айт. 3 аас-биле харыылаар. Ажылчын кыдырааш арын 6 бажынга онаалга (ог)
4	С.Сарыг – оол «Оореникчээ» С.Маршак «Школачы билип алзын»	1			Мини чогаадыг бижиир
5	К.Э Кудажы «Ногаан,кок болгаш кызыл карандаштар»С Баруздин «Берге бодалга»	1			Арын 15-16 номчуур, утказын чугаалаар. <u>Ажылчын кыдырааш Арын 8 (ог)</u> Арын 17-18 аянный номчуур. Проект кылыр. Ажылчын кыдырааш Арын 9 даалга (ог).
Раздел III. Чылдын уелери Тодуг- догаа кузумейнм. (2 шак)					
6	Чугаа сайзырадылгазы Чурук «Алдын кус» Б.Ховенмей «Куску хову»	1			Арын 19-20 шулукту доктаадыр.Арын 20-21 номчуур. Ажылчын кыдырааш Арын 11, 12 даалга ОГ
7	Г. Скребицкий «Кус»	1			Ар.22 чогаадыкчы ажыл
Раздел IV. Улустун аас чогаа-лы. Тоолдар (4 шак)					
8	«Дилги биле Ала-Сааскан» (Тыва улустун тоолу)	1			Арын 25 - 29 номчуур, утказын чугаалаар. Ажылчын кыдырааш Арын 13-14 даалга ОГ

9	«Инек-Сокпа» (Тыва улустун тоолу)	1			Ар.31-34 куштарнын аттарын ушта бижиир
10	С.Пюрбю «Бора-Шиижек» (Узунду)	1			Ар.46 айтырыгга хар-р
11	К.Чуковский «Ыылааш-Сээк» (Узунду)	1			Ар.50 докт-р
Раздел V. Чылдын уелери. Аккыр харлыг кыжым (2 шак)					
12	Владимир Ховалыг «Тожуда кыш» Е. Танова «Кышкы ыржыгаш»	1			Ар56 докт-р
13	К.Ондар «Харжыгаш»	1			Ар.57 шулукту ооренир, айтырыга харыылаар.
Раздел VI. Тос чузун малысайны (4 шак)					
14	Чугаа сайзырадылгазы. Чурук «Кодээде аалым» С.Сарыг – оол «Бызаа»	1			Ар.63-64 докт-р
15	С.Сарыг-оол «Бодаган» С.Сарыг-оол «Кулун	1			Арын 66 шулукту аянынг номчуур. Ажылчын кыдырааш арын 22, 23 (ог)
16	С.Сарыг-оол «Халбынмай»	1			Ар.67-68 утказын чуруур
17	Бистин проективис «Тос чузун малымайны»	1			Арын 66 шулукту аянынг номчуур. Ажылчын кыдырааш арын 22, 23 (ог)
Раздел VII. Арыг-шевер –кадыкшылдын ундезини (2 шак)					
18	Чурук – биле чугаа сайзырадылгазы. Л.Чадамба « Арыг-шевер» К.Чуковский «Чунар херек»	1			Арын 74 шулукту доктаадыр
19	Н.Носов «Былчак хавактыг Федя»	1			Ар.76-78 утказын чугалаар.
Раздел VIII. Улус аразындан ие караа чымчак (1 шак)					
20	Л.Чадамба «Март сези» А.Даржай «Ава»	1			Ар. 79 байыр чедириишкини чогаадыр
Раздел IX. Чылдын уелери. Хоглуг чазым (2 шак)					
21	Чурук – биле ажыл «Час» С.Сарыг – оол «Чаагай час» С. Пюрбю "Час келди"	1			Ар 82-83 докт-р
22	В.Бианкин «Ыяштарнын байырлалы»	1			Ар.85 аянынг номчуур
Раздел X. Улустун аас чо-гаалынын биче хевирлери (3 шак)					
23	Тывызыктар А.Шоюн «Тып корунерем, уруглар!» О.Сувакпит «Тывар сен бе?» Л.Чадамба «Кым-дыр мен?»	1			Ар. 89-94 дурумну кат-р

24	Когудуглер. Уругларнын ырылары.	1			Ар.98-100 номчуур
25	Бистин проективис: «Тывызыктар болгаш улегер домактарда саннар»	1			Ар 101 ажылын камгалаар
Раздел XI. Бистин бичии оннуктеривис (2 шак)					
26	Ю.Кюнзегеш «Койгунак» А.Пушкин «Кушкаш»	1			Ар.102-103 докт-р
27	М.Пришвинии «Чараа-чечен» М.Пришвинии «Дилгинин чеми»	1			Ар.107-108 чогаадыкчы ажыл
Раздел XII. Тоогу болгаш тоолчургу чугаа-лар (1 шак)					
28	Мечи сылдыс (Тоогу чугаа) Инек бурээ (Тоолчургу чугаа)	1			Ар.111-113 аянын номчуп ооренир
Раздел XIII. Эштигде хоглуг, эптигде куштуг (1 шак)					
29	И.Крылов «Куу ,Рак болгаш Шортан» (Басня) Л.Толстой «Адазы болгаш оолдары» (Басня) О.Сувакпит «Айбаангы» (Басня)	1			Арын 114 Басняны доктаадыр. И.А.Крыловтын дуг-да кыска дыннадыг кылып эккээр.
Раздел XIV. Ойнаксанчыг оюннары (1 шак)					
30	К.Ондар «Ойнап чору» «Матпаадыр»	1			Ар.118-119 шээжилээр
Раздел XV.Кижн болуру чажындан (1 шак)					
31	Е.Танова «Хоокуй хокпештер ужун мегелепкеним» А.Гайдар «Тимур болгаш оон командызы» (Узунду)	1			Ар 121-124 эдerti чуг-р
Раздел XVI. Оске чоннарнын аас-чогаалы (1 шак)					
32	«Эн эки белек» (Узбек улустун тоолу) «Уш угбашкы» (Татар улустун тоолу)	1			Ар.126-127 утказын чуруур
Раздел XVII. Чоннум чаагай езу-чанчылдары (1 шак)					
33	О. Саган-оол "Анчынын чугаазы"	1			Ар.135 докт-р
Раздел XVIII. Чылдын уелери. Чараш чайым (1 шак)					
34	Бистин проективис "Чайгы дыштанылга"	1			Чайгы уеде номчулга.

10

10

10

